

LUONNON MONIMUOTOISUUS JA LUONTOPOHJAISET RATKAISUT

VIRKEÄ -hanke

11.3.2025

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Sisältö

- **Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys**
 - Biodiversiteetin tila ja keskeiset uhkatekijät
 - Kaupunkiluonnon merkitys paikalliselle lajistolle sekä ihmisten hyvinvoinnille
- **LUMO työ ja viheralan luontopohjaiset ratkaisut**
 - LUMO työn edistäminen viheralalla
 - Luontopohjaisten ratkaisujen määritelmä ja esimerkit
- **LUMO työn suunnittelu**
 - Viherympäristön hallinnan tasot
 - Ekologinen verkosto ja alueiden yhtenäisyys

asiantuntija, hiilineutraali kiertotalous

Arttu Hallberg

☎ 044 491 6748

✉ arttu.hallberg@sykli.fi

Arttu Hallberg toimii Syklissä ekologisen kestävyys asiantuntijana ja osallistuu sekä hanke- että koulutustoimintaan. Hänen osaamisalueitaan ovat mm. luonnon monimuotoisuus sekä ympäristöneuvonta.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK

Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Luonnon monimuotoisuus

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Mitä on biodiversiteetti?

- Biodiversiteetillä viitataan biologiseen monimuotoisuuteen eli elämän moninaisuuteen.
- Monimuotoisuus jaetaan usein kolmeen eri tasoon:
 - Lajin sisäinen (geneettinen) monimuotoisuus
 - Lajimonimuotoisuus tai "lajirikkaus"
 - Ekosysteemien monimuotoisuus
- Ajoittain puhutaan myös toiminnallisesta monimuotoisuudesta. Tällöin tarkastellaan niiden "roolia" tai "tehtävää" ekosysteemissä.
- Biodiversiteettiä tukevia toimia suunniteltaessa on hyvä pitää mielessä eri tasot ja niiden ulottuvuudet.

Lähteet: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

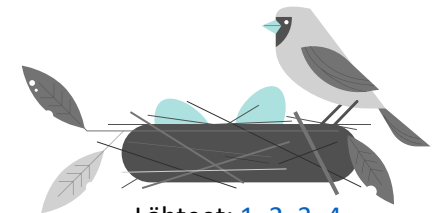
Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Biodiversiteetin tila

- Luonnon monimuotoisuus vähenee sekä Suomessa että globaalilla tasolla.
- Biodiversiteetin hupeneminen on ilmastonmuutoksen ohella aikamme keskeisimpiä ympäristöongelmia.
- Usein puhutaan luontokadosta, jolla viitataan luonnon monimuotoisuuden (lajien, geenipoolin sekä elinympäristöjen) hupenemiseen
- Suomessa arvioidusta lajeista noin joka yhdeksäs (11,9 %) on uhanalainen, kun taas elinympäristöistä noin puolet (48 %) on arvioitu uhanalaisiksi.
- Globaalisti noin joka neljäs (28 %) arvioiduista lajeista on uhanalainen

Lähteet: [1](#), [2](#), [3](#), [4](#)

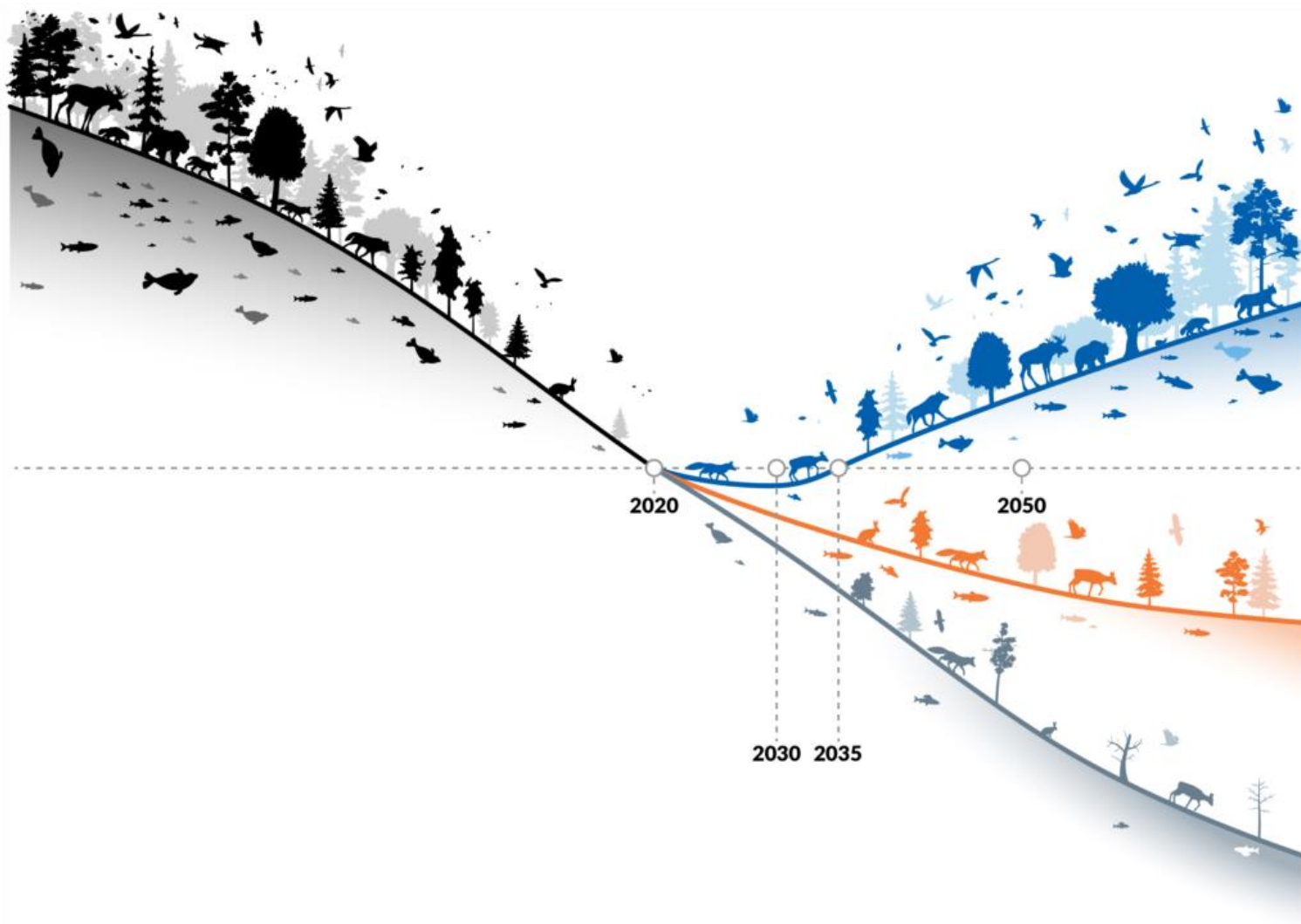

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Kuva: Māris Grunskis /Suomen Luontopaneeli
Lähde: [Luontopaneeli, 2023](#)

Kolme skenaariota

- Musta osa kuvaa luonnon monimuotoisuuden tähänastista kehitystä
- Harmaa skenaario edustaa tilannetta, jossa jatkamme eteenpäin ilman lisätoimia
- Oranssi skenaario kuvaa tilannetta, jossa uusia luontokatoa hidastavia toimia otetaan käyttöön, mutta ei riittävästi luontokadon pysäyttämiseksi.
- Sinisessä skenaariossa tehdään tehokkaita toimia, jotka pysäyttävät monimuotoisuuden vähenemisen ja kääntävät suunnan parempaan.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Keskeisimmät luontokadon ajurit

- Maankäyttö (mm. rakentaminen, tehomaatalous ja metsäkato)
- Suora hyödyntäminen (esim. metsästys ja keräily)
- Ilmastonmuutos
- Saasteet
- Haitalliset vieraslajit

Lähteet: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Kuntien kannalta keskeisimpiä ajureita

- **Maankäyttö** (mm. rakentaminen, tehomaaalous ja metsäkato)
- Suora hyödyntäminen (esim. metsästys ja keräily)
- **Ilmastonmuutos** (vaikutuksiin varautuminen)
- Saasteet (merkittävämpi vesistöissä)
- **Haitalliset vieraslajit**

Lähteet: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Biodiversiteetti urbaaneissa ympäristöissä

- Urbaaneissa ympäristöissä rakennuspaine ja aktiivinen ihmistoiminta (mm. hoito sekä valo- ja melusaaste) voivat vaikuttaa lajien elinmahdollisuuksiin
- Toisaalta kaupunkiluonnon monimuotoisuus voi olla hyvinkin rikasta. Tähän vaikuttavat mm. monipuoliset ympäristöt sekä ihmisen levittämät lajit
- Jotkin hoitotoimenpiteet voivat myös edistää/ ylläpitää monimuotoisuutta (esim. estämällä paahdealueiden ja niittymäisten kohteiden umpeenkasvua)
- Laajat pinnoitetut alueet sekä ahkerasti leikatut nurmikot ovat kuitenkin monimuotoisuuden näkökulmasta haasteellisia

Uuselinympäristöt (novel ecosystems)

- Ihmistoiminnan myötä muodostuneita uusia elinympäristöjä / ekosysteemejä
- Voivat kehittyä esim. pientareille ja voimalinja-alueille
- Poikkeavat lajistoltaan ja piirteiltään muista luontotyypeistä (~ sekoitus eri luontotyyppien lajistoa)
- Voivat tarjota elinpaikan esim. aiemmin perinne- ja maatalousympäristössä viihtyneille lajeille.

Lähteet: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Monimuotoisuutta turvataan paikallisella tasolla

- Monimuotoisuuden turvaaminen on ilmastonmuutoksen torjuntaan verrattuna paikallista toimintaa
- Kasvihuonekaasupäästöt leviävät ilmakehässä ja vaikuttavat globaalilla tasolla
- Paikallista lajistoa turvataan sen sijaan pääasiallisesti niiden omalla elinalueella
- Kunnat voivat vaikuttaa merkittävästi alueiden maankäyttöön ja paikalliseen biodiversiteettiin

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Biodiversiteetin ja viheralueiden merkitys

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Miksi biodiversiteetin turvaaminen on tärkeää?

- Me ihmiset (kuten muutkin eläimet), olemme toisenvaraisia eli käytämme muita eliöitä ravintonamme
- Vain yhteyttävät kasvit sekä syanobakteerit pystyvät sitomaan auringon energiaa kemialliseen muotoon
- Kaikki toisenvaraiset eliöt ovat riippuvaisia ekosysteemien toimivasta tuottajaportaasta

→ Hyvinvoiva vihreä ympäristö ei ole pelkästään viihtyvyyksiasia, vaan elintärkeä välttämättömyys

Terhi Yli-Pirilä & Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Monimuotoiset ekosysteemit ovat vakaampia

- Lähes kaikki nykyiset lajit ovat riippuvaisia muista eliöistä
- Ravintoketjut ja ravintoverkot muodostuvat useiden eri lajien vuorovaikutuksesta
- Monimuotoisessa eliöyhteisössä yhden lajin häviäminen ei välttämättä aiheuta suurta haittaa, mutta vähälajiset yhteisöt ovat alttiimpia muutoksille
- Biodiversiteetin lisääntyminen voi parantaa ekosysteemin vakautta ja kykyä vastustaa erilaisia ympäristömuutoksia (esim. ilmastonmuutos).

Lähteet: [1](#), [2](#), [3](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Ekosysteemipalvelut

- Hyvinvoivat ekosysteemit tuottavat meille erilaisia ekosysteemipalveluita, kuten
 - Pölytyspalvelut ja ruuantuotanto (hyönteiset, kasvit ym. muut eliöt)
 - Hapen tuotanto ja hiilensidonta (kasvit ja mikrobit)
 - Vedenkierron säätely (kasvillisuus)
 - Ravinteiden kierrätys (mikrobit ja maaperän pieneliöt)
- Luonnon monimuotoisuus vaikuttaa ekosysteemien kykyyn tuottaa erilaisia ekosysteemipalveluita.

Luonnon vaikutus hyvinvointiin

- Viime vuosikymmeninä on kertynyt runsaasti tutkimustietoa, joka viittaa siihen, että viher- ja luontoympäristöt voivat edistää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä useilla eri tavoilla
- Luontoympäristöjen on mm. havaittu lieventävän stressiä ja asuinalueiden vihreyden on todettu olevan yhteydessä pienempään masennusriskiin.
- Viherympäristöjen on havaittu myös lisäävän ihmisten fyysistä aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä
- Lisäksi viheralueet voivat viilentää paikallista mikroilmastoa ja vaikuttaa näin ihmisten hyvinvointiin

Lähteet: [1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#), [6](#), [7](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Biodiversiteetti ja hyvinvointi

- Monimuotoisilla ympäristöillä on esitetty olevan terveyttä edistäviä vaikutuksia mm. mikrobialtistuksen kautta
- Biodiversiteettihypoteesin mukaan kontakti monimuotoiseen luontoon rikastuttaa ihmisen mikrobiomia ja edistää näin elimistön immuunijärjestelmän normaalia toimintaa
- Nykyisen biodiversiteetin ja luontokosketuksen vähenemisen epäillään vaikuttavan mm. allergioiden ja astman esiintyvyyden kasvuun
- Biodiversiteetin vaikutukset voivat heijastua ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen esim. veden- ja ilmanlaadun, mikrobialtistuksen sekä mielenterveyden kautta

Lähteet: [1](#), [2](#), [3](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

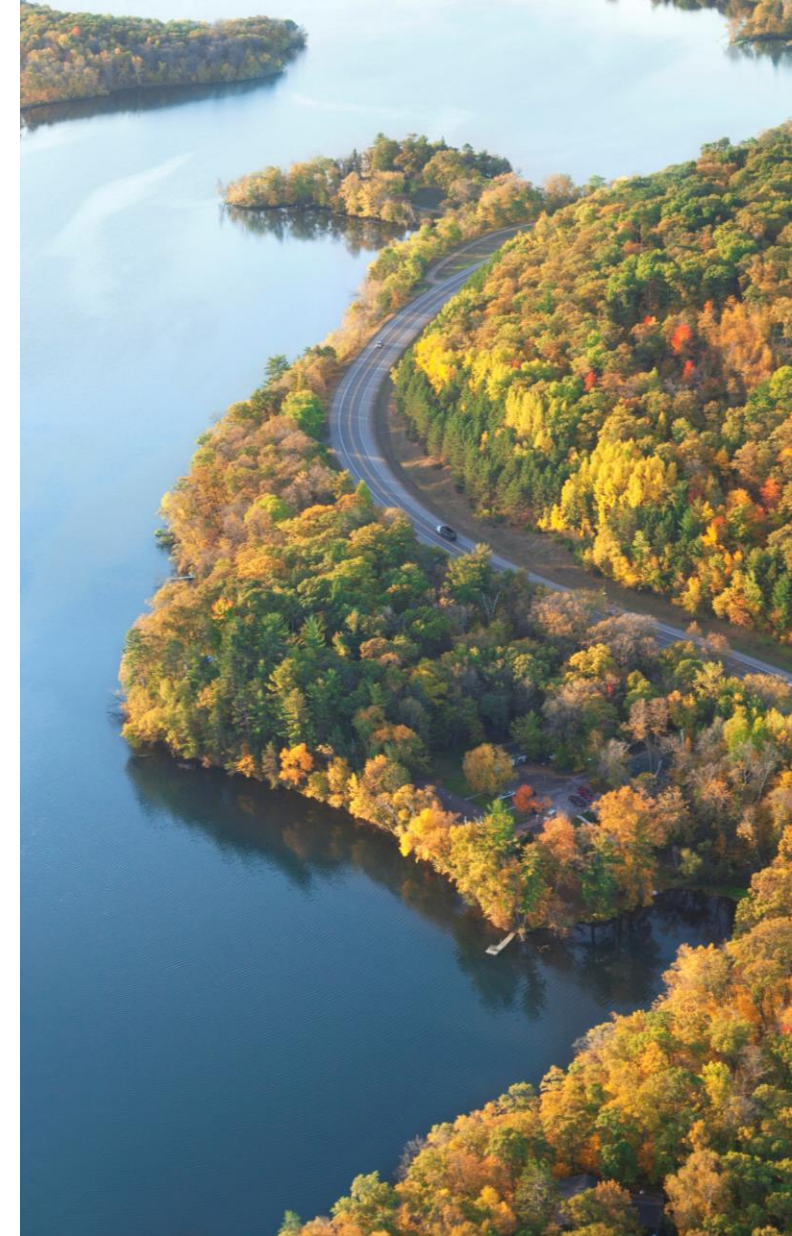
Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Luonnontilaisuuden vaikutus ympäristön miellyttävyyteen

- Kuntien kanssa yhteistyössä toteutetussa gradututkimuksessa selvitettiin luonnontilaisuuden vaikutusta ympäristön miellyttävyyteen
- Tulosten perusteella ympäristön miellyttävyys kasvaa luonnontilaisuuden lisääntyessä, mutta vain tiettyyn pisteeseen saakka.
- Kaikista miellyttävimmiksi koettiin ympäristöt, joissa oli havaittavissa lievä ihmisvaikutus.
- Tulokset ovat mielenkiintoisia, sillä myös biodiversiteetin on havaittu olevan korkeimmillaan **lievässä** ihmisvaikutuksessa

Lähteet: [1](#), [2](#),

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Biodiversiteetti ja ympäristön miellyttävyys

- Myös aiemmissa tutkimuksissa on saatu viitteitä siitä, että ihmiset kokevat erilaiset luontoympäristöt miellyttävämpinä kuin ihmisen voimakkaasti muokkaamat ympäristöt.
- Näyttäisi siltä että ainakin kasvien diversiteetti voi lisätä ympäristön miellyttävyyttä
- Lievä ihmisvaikutus voi lisätä monimuotoisuutta luomalla ympäristöön uusia ekolokeroita ja (mikro)habitaatteja.
 - Esim. tiheään metsään luodun polun tai aukean ympärillä vallitsevat erilaiset kasvu- ja elinolosuhteet kuin puuston siimeksessä
- Yleisellä tasolla voimistuva ihmisvaikutus kuitenkin heikentää monimuotoisuutta

Lähteet: [1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Kuvissa erottuvat mm.
vaihteleva maasto ja
kasvillisuuden kerroksellisuus

Kuva 7. Kyselyssä korkeimmat arvosanat saaneet ympäristöt.

Kuvat: Arttu Hallberg Lähteet: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Kuvissa on havaittavissa voimakas ihmisvaikutus, yksipuolinen maisema ja vähäinen diversiteetti

Kuva 8. Kyselyssä matalimmat arvosanat saaneet ympäristöt.

Kuvat: Arttu Hallberg Lähteet: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Yleisesti kaupunkiluonnosta:

- Kaupunkiluonnon ja viheralueiden avulla voidaan edistää asukkaiden terveyttä ja varautua samalla ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin
- Kaupunkiluonnolla merkittävä rooli paikallisen monimuotoisuuden turvaamisessa
- Biodiversiteettiä voidaan varjella viheralueilla kiinnittämällä huomiota mm. kasvivalintoihin, hoitotoimenpiteisiin sekä lahopuun määrään
- Myös vesistöjen ja vesielementtien merkitys on keskeinen
- Luontopohjaiset ratkaisut voivat tarjota innovatiivisia tapoja ratkoa ekologisia ongelmia (ilmastonmuutos ja luontokato) edistäten samalla ihmisten hyvinvointia.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

LUMO työn esdistäminen ja luontopohjaiset ratkaisut

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Luontopohjaiset ratkaisut viheralalla – käsitteen määrittely

Viheralan luontopohjainen ratkaisu (NBS)
hyödyntää luonnon prosesseja, rakenteita ja
eliöstöä tavoitteellisesti ja ympäristövastuullisesti
ihmisen muokkaaman ympäristön ongelmien
ratkaisemiseksi

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Luontopohjaiset ratkaisut

- Hyödyntävät luonnon prosesseja ja eliöstöä
- Pyrkivät ratkomaan ihmisen kokemia ongelmia (esim. lämpösaarekeilmiö, hulevesien hallinta tai monimuotoisuuden hupeneminen)
- Toteutuvat ihmisen muokkaamassa ympäristössä
- Ovat tyypillisesti monihyötyisiä
 - Määritelmiä on monia! Kaikki monimuotoisuutta tukevat tekijät eivät välttämättä ole luontopohjaisia ratkaisuja.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

LUMO työn perusteita

- LUMO työtä voi edistää useilla eri keinoilla, mutta peruseriaatteena on lajirunsauden lisääminen tai ylläpito
- Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi:
 - Arvokkaiden elinympäristöjen ja lajien suojelemista
 - Olemassa olevien luonto- ja viherympäristöjen tilan parantamista
 - Uusien viheralueiden ja habitaattien luomista
 - Toiminnan (esim. rakentamisen) luontohaittojen minimointia
- Suomalaisissa kunnissa viherpeitteisyys on jo varsin korkea
- Tästä syystä kannattaa kiinnittää huomiota etenkin olemassa olevien kohteiden turvaamiseen/ ylläpitoon sekä tulevien luontovaikutusten minimointiin

Monimuotoisuutta tukevia elementtejä / rakenteita

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Lahopuu

Kuva: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

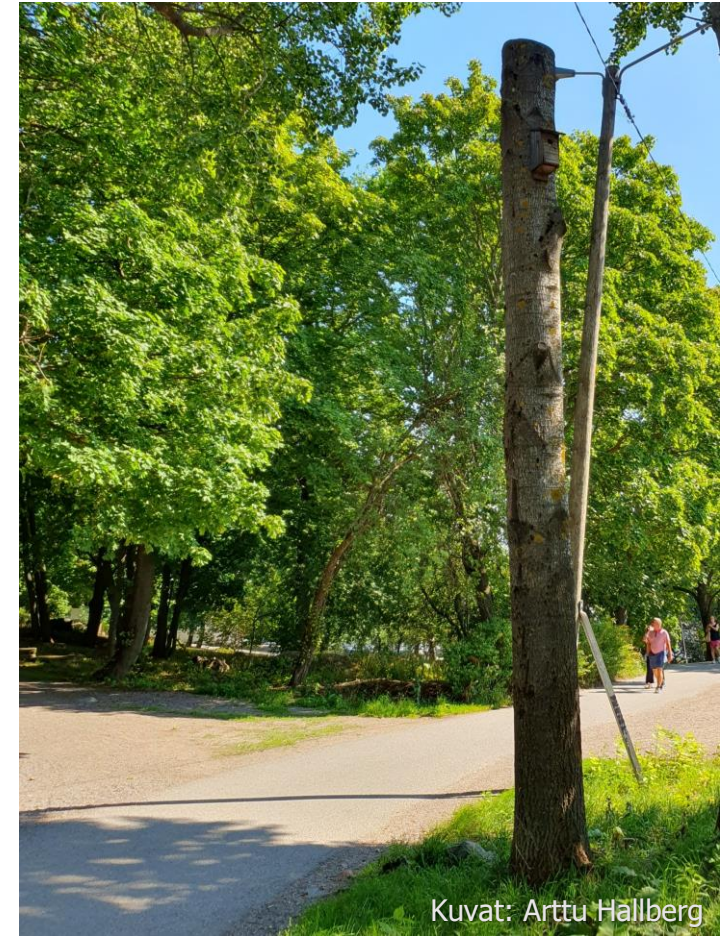
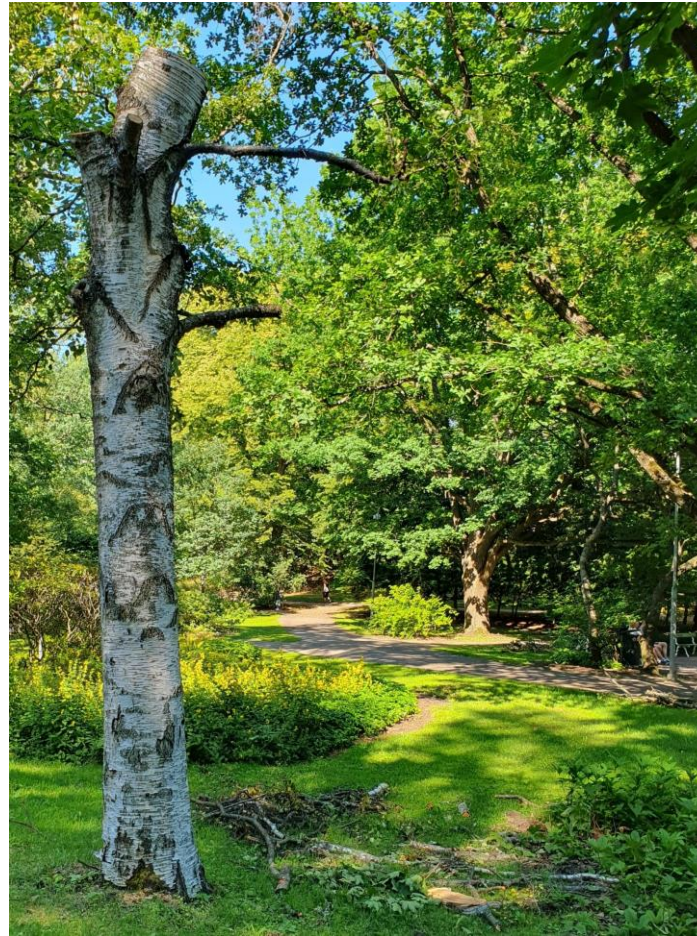

Lahopuun lisäämisen merkitys

- Lahopuun lisääminen on tärkeää useille eliöille, kuten hyönteisille ja sienille sekä näiden varassa eläville eliöille
- Eri lajit elävät eri ikäisellä lahopuulla ja tämän vuoksi ns. **lahopuujatkumo** olisi tärkeää
- Myös erilaiset puurakenteet tukevat monimuotoisuutta, mikäli ne saavat lahota luontoon, eikä niissä ole käytetty kyllästeaineita

Pystypuut

Kuvat: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Maapuut

Kuvat: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Kuvat: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Aidat, pinot ym.

Kuvat: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

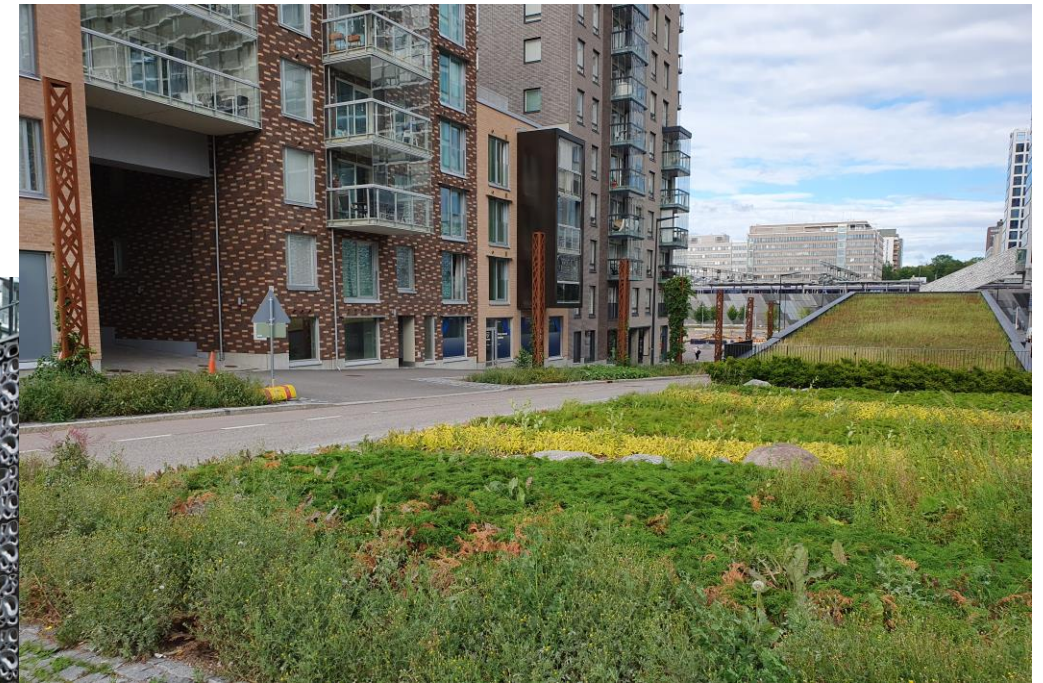
Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

Viherkatot, köynnökset ym.

- Kun tilaa on vähän, voidaan kasvillisuutta pyrkiä lisäämään mm. katoille, seinustoille, pylväisiin ym. kaupunkielementteihin

Kuvat: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Kuva: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Kivielementit ja pintarakenteet

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Kivet ja kivielementit

- Kivet ja erilaiset kivielementit voivat toimia lämmittelypaikkoina pienille eläimille sekä hyvinä kasvualustoina mm. jäkälille
- Tasaavat ja varaavat lämpöä → kasvit viihtyvät lähellä
- Kiviaidat ja –kasat tarjoavat puolestaan hyviä piilo- sekä talvehtimispaikkoja
- Kivielementit ovat usein myös varsin näyttäviä ja niiden avulla voi lisätä piha-alueiden viihtyisyyttä
 - esim. leikkialueilla kiipeilykivet

Kuva: Terhi Yli-Pirilä

Terhi Yli-Pirilä

Pienet kuvat luotu DALL-E sovelluksella

Kuva: Arttu Hallberg

Pintarakenteiden vaikutuksia

- Yleistykseenä: tiiviiden ja läpäisemättömien pintojen välttäminen edistää monimuotoisuutta:
 - Esim. asfaltin auringossa kuumeneva pinta on kulkueste monille pieneliöille - sora tai kiveys ei kuumene yhtä paljon
 - mikrobitkaan eivät voi hyvin läpäisemättömän pinnan alla = hiilensidonta heikkoa – läpäisevä mahdollistaa kaasunvaihdon ja siten mikrobielämän
- Läpäisemättömien pintojen seurauksena syntyy runsaasti hulevesiä → ohjaus- ja käsittelytarve

Terhi Yli-Pirilä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Erilaiset vesielementit

- Pienistä lammista puroihin ja kosteikkoihin
- Etenkin pysyvät (kaivetut) altaat/lammet voivat vaatia runsaasti hoitoa
- Toisaalta pienetkin vesiaiheet lisäävät merkittävästi paikallista monimuotoisuutta
- Kyseessä voi olla myös pieni kosteikko tai painanne, johon ohjataan hulevesiä.
- Tällöin kannattaa miettiä onko tarkoituksena, että kohde kuivuu välillä kokonaan

Terhi Yli-Pirilä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Sadepuutarhat ja hulevesipainanteet ja -altaat

- Suunniteltu erityisesti hulevesien pidättämiseen ja haihduntaan (tarve viemäriin johtamiselle vähenee)
- Kasvi- ja kasvualustavalinnoilla voidaan myös edistää hulevesien puhdistumista
- Voivat olla osan kasvukautta kuivana → lajiston kestettävä vaihtelevia olosuhteita

Terhi Yli-Pirilä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Kasvillisuus

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Kerroksellisuus ja jatkuvapeitteisyys lisäävät monimuotoisuutta

- Korkeussuunnan hyödyntäminen istutuksissa matkii luonnon kasvutapaa
 - Istutuksissa kasveja maanpeitekasveista (pienikokoisiin) pensasiin → alueelle mahtuu enemmän kasveja ja siten biomassaa ja elämää
- Erityisesti puistomaisilla alueilla istutukset voivat olla ”villimpiä” kuin urbaanin kaupungin ytimessä
 - Puuvartisten, yksi- ja monivuotisten ruohovartisten kasvien yhdistelmät sopivat maisemaan
- Huomioidaan kasvu- ja kukinta-ajat: kun maa on aina kasvipeitteinen, hiilensidonta tehostuu ja maaperän hiilipitoisuus ja monimuotoisuus kasvaa

Terhi Yli-Pirilä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

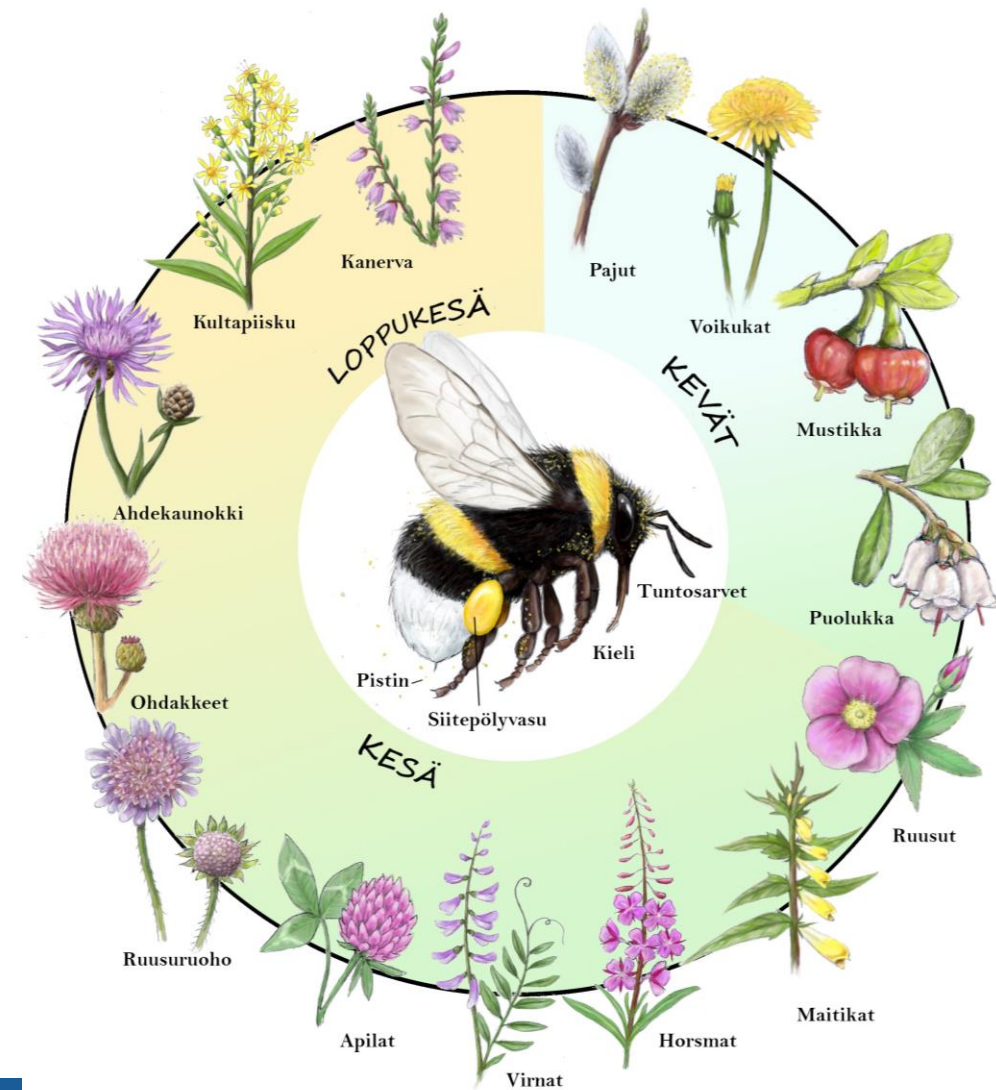

SYKKI

Pölyttäjien turvaaminen

- Pölyttäjiä turvaavissa kasvivalinnoissa tulisi kiinnittää monilajisuuden ohella huomiota siihen, milloin kasvit kukkivat
- Ravintoa olisi hyvä olla tarjolla heti kevästä loppukesään saakka
- Kaikki kukat eivät sovellu kaikille pölyttäjille ja eri kasvit voivat tarjota eri määriä mettä
- Hyödynnä ensisijaisesti kotimaista lajistoa ja hallittua hoitamattomuutta

Kuva: Christina Elgert, Lähde: <https://www.otokkaakatemia.fi/>

Mistä sopivia kasveja pihoille ja puutarhaan?

- Alueen oman uniikin kasviperimän kannalta olisi paras käyttää alueelta kerättyjä luonnonkasvien siemeniä
- Pölyttäjiä ja hyönteisiä tukevia lajeja voi kuitenkin hankkia myös siemensekoituksina useista eri verkkokaupoista
- Mm. Hyötykasviyhdistys myy verkkokaupassaan siemensekoituksia, kuten kukkaniitty, perhospuutarhan suosikit ja pölyttäjien parhaaksi
- Ylen artikkelissa ["Tee pörriäisille paratiisi" artikkelissa](#) on koottu yli 100 pölyttäjäkasvia, joista on iloa niin pölyttäjille kuin ihmisillekin

Vaihtoehtoja nurmikolle

- Urbaanissa kaupunkiympäristössä myös lyhyenä pidetyt, hoidetut nurmikot ovat käytännön syistä tarpeen
 - Oleskelu, pelaaminen, kulttuuriympäristöt
- Nurmikoita ylläpidetään myös ”tavan vuoksi”, vaikka em. tarpeita ei olisi
- Rakennustapaohjeistuksen, kasvualustojen, siemensekoitusten ja vakiintuneiden hoito-ohjeiden vuoksi nurmikoiden lajisto on hyvin samankaltainen varsinkin alkuvuosina → muuntuu vuosien mittaan olosuhteiden mukaan

Terhi Yli-Pirilä Lähde: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKKI

Vaihtoehtoja nurmikolle

Kriittinen tarkastelu tärkeää: miten avoimia alueita käytetään? Onko alueen pakko olla nimenomaan lyhyt nurmikko?

- Jos lyhyenä pitämiselle ei todellista tarvetta, vaihtoehtona esim. niityt, dynaamiset perennaistutukset, puuvartisten kasvien istutukset, ym.
- Lyhyenäkin pidettävän nurmikon lajistoa voi monipuolistaa

Terhi Yli-Pirilä Lähde: [1](#)

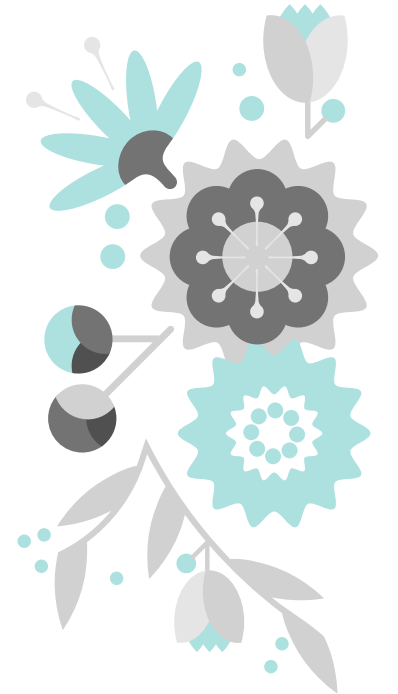
Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Esimerkkejä kukkanurmikoille sopivista helppohoitoisista ja/tai hyvin leviävistä lajeista (1)

- **Siankärsämö:** kestää leikkausta ja kuivuutta, sopeutuu leikkaukseen ja kukkii silloin matalammalla varrella
- **Kevätesikko ja kevätukukivat sipulit, kuten idänsinililja, kevättähdet, lumikellot, kevätsahramit, posliinihyasintti ja pienet helmililjat:** kukkivat aikaisin ja kuihtuvat alkukesästä, jonka jälkeen voidaan nurmikkaa leikata normaalisti. Aikaisina kukkijoina tärkeitä pölyttäjille
- **Apilat, erityisesti valkoapila:** kestävä ja leviää hyvin, pölyttäjien suosiossa. Vihertyy ja tuuhettuu hitaasti keväällä → esim. reunoihin kevätsipuleiden kanssa

Terhi Yli-Pirilä

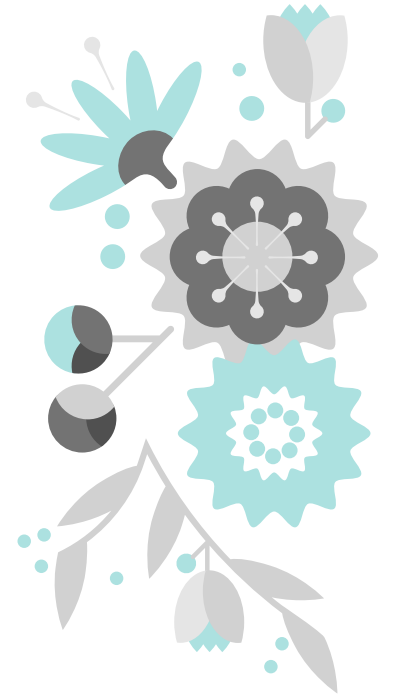
Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Esimerkkejä kukkanurmikoille sopivista helppohoitoisista ja/tai hyvin leviävistä lajeista (2)

- **Parvitulppaanit ja vuokot:** erityisesti varjoisiin kohtiin ja pensaiden alle
- **Voikukka:** kasvaa ja leviää varmasti ja tärkeä kasvi pölyttäjille – yksinään kukkiva voi luoda mielikuvan hoitamatta jättämisestä → muiden kukkivien kanssa ei häiritse niin paljon
- **Niittyhumala, suikeroalpi, käenkaali, rönsyleinikki:** pitkäversoiset rönsyt, erinomaisia rinteissä, kestävät melko hyvin kulutusta
- Jos korkeammat kasvit soveltuvat, lisäksi esimerkiksi **erilaiset laukat, tädykkeet, narsissit**

Terhi Yli-Pirilä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKKI

Hallittua hoitamattomuutta

- Keskeinen ajatus on että kasvit kerkeisivät kukkimaan sekä siementämään, jolloin ne tarjoavat pölyttäjille ravintoa ja jatkavat sukuaan
- Runsaampi kasvillisuus tarjoaa ravintoa ja suojaa myös monille muille eliöille. Vähäisempi hoito tukee myös maaperän eliöstöä
- Aluksi voi vähentää esim. pihan reuna-alueiden (tai muuten vähällä käytöllä olevien alojen) hoitokertoja
- Laajemmilla aloilla voidaan ylläpitää esimerkiksi polkuja tai kuvioita, jolloin muu ala saa kasvaa ja kukkia – näissä voi käyttää mielikuvitusta

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Pientareiden piristäminen

- Viheralueilla voi yhdistää hoidetumpaa nurmikkoa sekä hoitamattomampia reunuksia tai pientareita
- Reuna-alueet voivat tarjota suojaa ja ravintoa useille hyönteisille, linnuille sekä pienille nisäkkäille
- Parhaimmillaan ne voivat toimia myös pienimuotoisina ekologisina käytävinä paikallisille lajeille

Kuva: Arttu Hallberg

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Luonnon monimuotoisuutta voi tukea vähentämällä leikkuuta aloilla, jotka eivät ole aktiivisessa käytössä. Kesän päätteeksi alat voi ajaa alas matalaksi (elo-syyskuussa), kun kasvit ovat kukkineet ja siementäneet.

Kuvat: Arttu Hallberg

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Mikrometsät

- Pienelle alueelle tiheästi istutetut monikerroksiset metsät
 - Muutama iso puu, runsaasti pienempiä puita/isoja pensaita, pensas- ja varpukerros
 - Alueen omia lajeja pääsääntöisesti, mutta myös jalostettuja erityisesti ruohovartisissa
 - Hoidetaan vain alussa, jonka jälkeen saa kehittyä omaan tahtiin
 - Pienelle alueelle saadaan monikerroksisuudella hämmästyttävän laaja biodiversiteetti

Terhi Yli-Pirilä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

LUMO työtä tukevia luontopohjaisia ratkaisuja voivat olla esim.

- **Kasvillisuuden lisääminen päällystetylle kävelykadulle** (viilentävä vaikutus, läpäisevyyden lisääntyminen ja lajirikkauden sekä viihtyisyyden kasvu)
- **Syötävät puutarhat** (lisäävät lajirikkautta suojapaikkojen sekä tarjoamansa ravinnon kautta, mutta voivat tukea myös ihmisten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä)
- **Ajan myötä lahoavien puurakenteiden hyödyntäminen istutuksissa sekä puistoissa:** taidetta, penkkejä, leikkipaikka tms. (Tarjoavat elämyksiä ja virkistysmahdollisuuksia ihmisille, mutta samalla ravintoa ja suojapaikkoja muille eliöille)
- **Hulevesien hallintaa kaupunkikosteikkoja rakentamalla** (Ihmiset pitävät vesielementeistä ja ne voivat lisätä alueen viihtyisyyttä. Samalle niillä hillitään kaupunkitulvia ja tarjotaan elinympäristö useille eri lajeille)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKKI

Pohdittavaksi

- Mitä haasteita / ongelmia pyritte ratkomaan luontopohjaisten ratkaisujen avulla?
- Onko kyseessä yleinen viihtyisyys tai yhteisöllisyys, ihmisten terveys, hulevesien hallinta, paikallisen lajiston turvaaminen vai kenties ilmastonmuutokseen sopeutuminen?
- Miten biodiversiteettiä tukevia elementtejä / tekijöitä voidaan hyödyntää muiden ongelmien ratkaisussa = monihyötyisyys

LUMO työn pohjana on sopivien elinympäristöjen säilyttäminen sekä lisääminen!

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

LUMO työn suunnittelu

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Viherympäristön hallinnan tasot

Ohjaustaso

Suunnittelu- ja määrittelytaso

Toteutustaso

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Ohjaustaso

- Ohjaustasolla kunnan viheromaisuuden hallintaa ohjataan erilaisilla määräyksillä sekä päätöksillä, jotka liittyvät viheromaisuuden hallintaan, strategiaan linjauksiin ja yleisiin toimintatapoihin.
 - Ylikansallisen sekä kansallisen tason määräykset, sitoumukset ym. (Esim. EU:n biodiversiteettistrategia)
 - **Maankäytön suunnittelun ohjaus:** kaavoitus, rakennusjärjestys ym.
 - **Kuntastrategia:** Onko biodiversiteetti huomioitu pitkän aikavälin tavoitteissa?
 - **Vapaaehtoiset ympäristösitoumukset ja –sertifikaatit.** (Esim. Green City Accord tai metsienhoidon PEFC ja FSC)

Suunnittelu- ja määrittelytaso

- Suunnittelu- ja määrittelytasolla tehdään ohjaustasoon ja tietopohjaan perustuen erilaisia viherympäristön rakennetta ja toiminnallisuutta määrittäviä konkreettisia paikkakohtaisia päätöksiä esim. viheralueiden sijoittumisesta ja laadusta.

→ **Asemakaava:** Mitä säilytetään ja mitä rakennetaan?

→ **Viheralueiden yleissuunnitelmat:** alueiden toiminnallinen ja tilallinen jäsentely

→ **Viheralueiden rakennus- ja toteutussuunnitelmat sekä kunnossapidon luokitus**

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Toteutustaso

- Toteutustasolla suunnitelmia toteutetaan käytännössä esim. viherrakentamisen ja viheralueiden hoidon avulla.
 - **Viheralueiden toteutus:** Millainen osaaminen työn tilaajalla ja projektin toteuttajalla / urakoitsijalla on?
 - **Rakennettujen viheralueiden takuuajan kunnossapito/ hoito:** Onko tähän varattu riittävästi resursseja? Onko tietotaitoa aiheesta?
 - **Viheralueiden kunnossapito ja hoito:** Valvovan tahon osaaminen ja motivaatio. Työntekijöiden perehdyttäminen ja resurssit.
- Hyvätkin suunnitelmat jäävät vain suunnitelmiksi, mikäli niitä ei kyetä viemään käytäntöön

Ekologiset verkostot

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Ekologiset verkostot

- Viheralueita ja LUMO työtä suunniteltaessa olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös ekologisiin verkostoihin
- Ekologisilla verkostoilla viitataan useimmiten **elinympäristöjen kytkeytyvyyteen**
- Ekologisia verkostoja tarkastellessa tulisi kuitenkin huomioida myös **alueiden koko, määrä sekä ja laatu** ("ekologinen arvo")

Kuva luotu DALL-E sovelluksella

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

Ekologisia verkostoja voidaan tarkastella eri tasoilla

Tarkastelun kohteena voivat olla esim.

- **Metsäverkostot tai puustoiset verkostot**
- **Niittyverkostot**
- **Viherverkostot** (yleisellä tasolla)
- **Siniverkostot** (vesistöt)
- Hankkeessa olemme tarkastelleet asiaa myös maaperänäkökulmasta, jolloin puhuimme **"rusoverkostoista"**

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

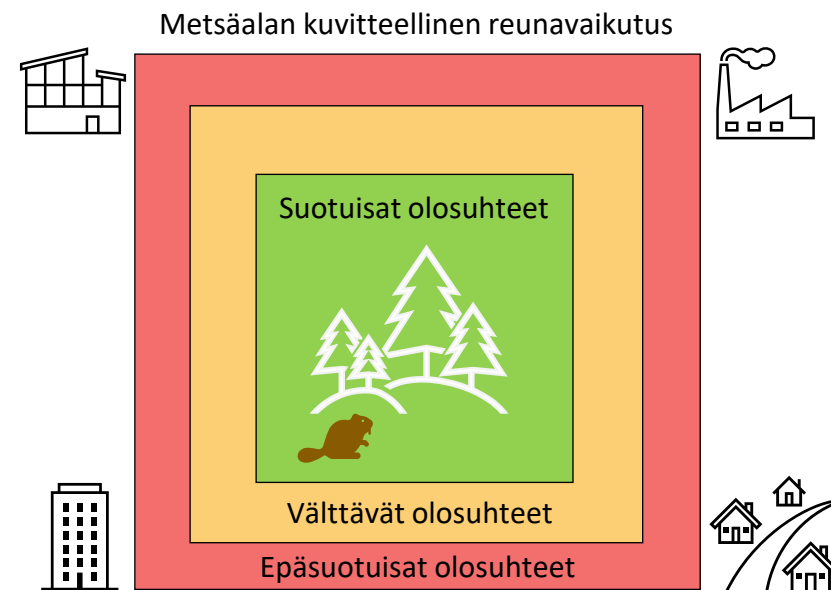
HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKKI

Elinalueen koko ja yhtenäisyys

- Elinympäristön koolla on suuri merkitys lajin selviytymismahdollisuuksille
- Pienellä alueella on vähemmän resursseja ja se on alttiimpi muutoksille
- Reuna-alueilla voi olla runsas diversiteetti, mutta ne eivät ole sopivia ympäristöjä kaikille lajeille
- Pienissä kohteissa myös reunavaikutus on suurempi → esim. ihmistoiminnan ympäröimässä metsässä reuna-alueet voivat olla liian aktiivisesti liikennöityjä tai liian suojattomia tietyille lajeille

Lähde: [1](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

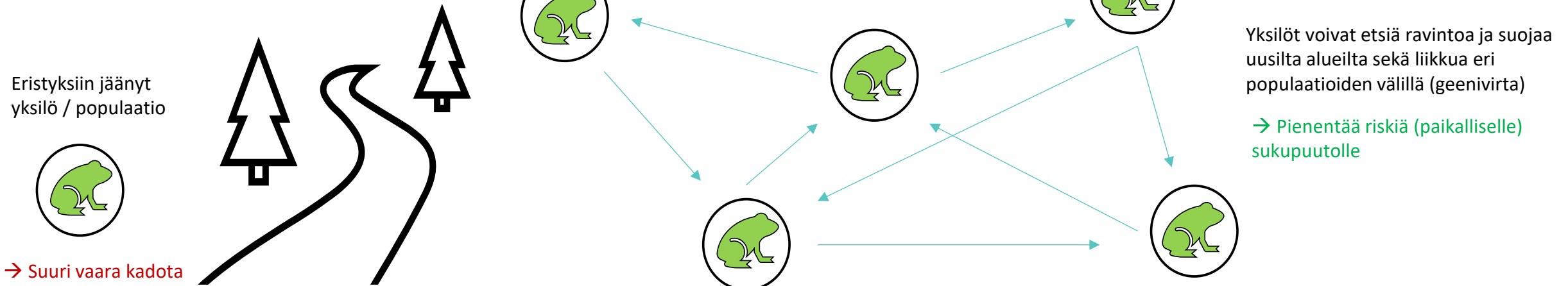
 SYKLI

Populaatioiden eristyneisyys

Mitä pienempiä sopivat elinympäristölaikut ovat sitä tärkeämpää olisi, että yksilöt pystyvät liikkumaan niiden välillä

Aktiivisesti liikennöity tie voi olla merkittävä este esim. sammakoiden tai lentokyvottomien hyönteisten liikkumiselle

- Asfaltti voi olla kesällä niin kuuma, etteivät pienet eliöt pysty ylittämään sitä
- Suuremmatkaan eläimet eivät välttämättä kykene ylittämään aktiivisesti liikennöityjä teitä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Toimintahierarkiaa luontoarvojen turvaamiseksi

1. **Vältä** haittaa: Säilytä arvokkaat kohteet
2. **Vähennä** haittaa: Pyri rakennettaessa säilyttämään se mitä voidaan (huomioi myös maaperä)
3. **Ennallista ja hoida** luontoarvoiltaan heikentyneitä kohteita
4. **Kompensoi** vaikutuksia (joko muualla tai paikan päällä)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

 HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

 SYKLI

Kiitos!

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Vastaa ja vaikuta

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

SYKLI

Kysely

- Hankkeessa tuotetaan viheralueisiin liittyvää päätöksentekoa tarkasteleva raportti
- Raportti pohjautuu mm. kunnan työntekijöiltä sekä kuntapäättäjiltä saatuihin vastauksiin
- Kyselyyn voivat vastata kaikki viheralueiden ja niihin liittyvän päätöksenteon parissa työskentelevät henkilöt
- Vastaaminen tapahtuu anonyymisti
- Kyselylomaketta voi jakaa vapaasti omassa organisaatiossa

Viheralueisiin liittyvä
pätöksenteko kunnissa

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

